

Zemkopības ministrija

Ārvalstu pieredze lauksaimniecības risku vadībā – risku fondi un apdrošināšana

1.sanāksme

2024.gada 08.jūlijs

Zemkopības ministrija

Vācija – Dzīvnieku slimību fonds (Nordrhein – Westfalen piemērs)

Fonda uzdevums ir:

- ✓ iekasēt iemaksas no dzīvnieku īpašniekiem
- ✓ noteikt iemaksu apmēru kā daļu no budžeta plānošanas
- ✓ piešķirt kompensāciju dzīvnieku nāves vai nonāvēšanas gadījumā epidēmiju vai epidēmiju aizdomu gadījumos
- ✓ maksāt dotācijas un citu finansiālu atbalstu
- ✓ veidot rezerves likumā noteiktajā apmērā

Kompensācijas pamatā ir dzīvnieka patiesā vērtība, ko nosaka valsts pilnvarotais veterinārārsts un 2 vērtētāji eksperti.

- ✓ Saskaņā ar Dzīvnieku veselības likumu kompensācija nedrīkst pārsniegt šādas **maksimālās likmes** vienam dzīvniekam (6000 € zirgiem, 4000 € liellopiem, 1500 € cūkām, 1000 € par medījumu būrī, 800 € par aیتām un kazām, 50 € par mājputnu, 200€ bitēm (par saimi))

Obligāts visiem dzīvnieku īpašniekiem

Ieguldījumi 2024.gadā:

Zirgi, cūkas, aitas, kazas, bites un būros turēti medījamie dzīvnieki - bez maksas (jo ir rezerve)

Liellops – 2 €

Līdz 50 dažāda veida mājputni – 10 €

Minimālā iemaksa ir **10 €**

un tā tiek iekasēta tikai vienu reizi, ja turat vairāku sugu dzīvniekus

- Direktoru padome sastāv no 9 balsstiesīgiem locekļiem, kurus deleģē Lauksaimniecības kamera un LNVO.
- Padomdevēji: federālās zemes lauksaimniecības ministrs nosūta 1 Dabas, vides un patērētāju aizsardzības valsts biroja locekli un 2 darbiniekus, kuri piedalās Administratīvās padomes sanāksmēs.

Zemkopības ministrija

Francija – 3 līmeņu sistēma

~ 17% platību
apdrošinātas
pirms reformas,
tagad 24%

Līmenis	Zaudējumu apmērs	Lauksaimnieks ir apdrošinājies	Lauksaimnieks nav apdrošinājies
<p>3.līmenis <u>Valsts solidaritātes fonds, ko finansē:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 50% no nodokļa (kopš 1962.gada), kas tiek iekasēts no apdrošināšanas polisēm (11%) par tehniku un ēkām. ✓ Otrus 50% valsts budžets 	<p>virs 50% (var atšķirties pa kultūrām)</p>	<p>Zaudējumus atlīdzina 100% apmērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ valsts solidaritātes fonds- 90% ➤ apdrošinātājs - 10% 	<p>Zaudējumus atlīdzina:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ valsts solidaritātes fonds: <ul style="list-style-type: none"> • 2023.g. – 45% • 2024.g. – 40% • 2025.g.– 35%
<p>2.līmenis <u>Apdrošināšanas prēmiju daļēja segšana – vidējas intensitātes riski</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ KP SP sedz 70% no apdrošināšanas polises, ja zaudējumi ir vismaz 20%; ✓ viena riska gadījumā nav atbalsta 	<p>20-50% (augšējais sliekšnis var atšķirties pa kultūrām)</p>	<p>Zaudējumus atlīdzina apdrošinātājs</p>	<p>Paša lauksaimnieka atbildība</p>
<p>1.līmenis</p>	<p>līdz 20%</p>	<p>Paša lauksaimnieka atbildība</p>	<p>Paša lauksaimnieka atbildība</p>

- Sistēmu, t.sk. fondu pārvalda **apdrošināšanas kompānijas (apstiprinātās)**.
- Pat jau lauksaimnieks vispār neiegādājas polisi, viņam ir jāizvēlas apdrošināšanas kompānija, kura viņu apkalpos, lai saņemtu atbalstu no valsts solidaritātes fonda;
- Visi apdrošinātāji ir apvienoti grupā, kura paredzēta datu apmaiņai un tai ir arī sava pārvaldības/uzraudzības struktūra, kurā ir arī valsts pārstāvji un lauksaimnieku pārstāvji (NVO). Katru gadu analizē/pārskata atlīdzību apjomus un polises izcenojumus
- Daļa no apdrošināšanas kompānijām ir **klientu pārvaldītas**

Zemkopības ministrija

Polija

Obligāta apdrošināšana, ja saņem tiešos maksājumus:
apdrošināti vismaz 50% platību vismaz pret 1 risku
! Ja lauksaimnieks nav apdrošinājies, tad iemaksā 2 eiro/ha pašvaldībai

1. Subsīdija apdrošinātājiem: **apdrošināšanas prēmiju daļējai segšanai**

- ✓ Riski - nelabvēlīgi laikapstākļi – par platībām un dzīvniekiem
- ✓ Atbalsta intensitāte – 65%
- ✓ Apdrošināšanas tarifs – līdz 9% no apdrošinājuma summas (ha vai dzīvnieka vērtības)
- ✓ Var slēgt līgumu par vienu vai vairākiem riskiem
- ✓ Lauksaimnieks pērk subsidētu polisi

2. Valsts dotācija apdrošinātājam: **lai segtu izmaksātās atlīdzības par sausumu**

Atbalstu aprēķina kā daļu (60%) no starpības starp izmaksātajām sausuma atlīdzībām un iemaksātajām prēmijām

Ministrs katru gadu:

- slēdz līgumus ar apdrošināšanas sabiedrībām, kas atbilst nosacījumiem;
- līdz 30. novembrim nosaka:
 - maksimālās apdrošinājuma summas laukaugiem un dzīvnieku sugām
 - subsīdiju apmēru nākamajam gadam, ņemot vērā esošās platības, dzīvnieku skaitu un pieejamo budžetu

Bulgārija – KLP SP grozījumos paredzētais modelis

Zemkopības ministrija

1. Apdrošināšana

- ✓ Atbalsta intensitāti:
 - **65%** lopkopības, augļu, dārzeņu, tabakas un ēterisko eļļu kultūru nozarēm
 - **50%** apmērā pārējām nozarēm, tostarp graudu ražošanai
- ✓ lielajiem ražotājiem ierobežojums: atbalsts tikai līdz "vidējās lauku saimniecības rentabilitātei".
- ✓ "izslēgti" pretendenti, kuriem apdrošināšanas atbalsts tiek sniegts citu pasākumu ietvaros:
 - ✓ 1. vīnkopības uzņēmumi, kas pašreizējā programmas periodā varētu saņemt arī atbalstu apdrošināšanas prēmiju līdzfinansēšanai, kopā shēmā ~ 600 000 eiro
 - ✓ 2. augļu un dārzeņu nozarē, kur līdzīga iespēja ir paredzēta arī ražotāju grupu un organizāciju atbalsta shēmā.

2. Fonds:

✓ kompensācija par ienākumu zudumu:

- 1) **laikapstākļu un katastrofālu notikumu dēļ, kurus apdrošināšana nesedz**
- 2) **ienākumu zaudēšana "pēkšņu tirgus svārstību" gadījumā** (pieprasījuma kritums, pārprodukcija vai straujš cenu kritums atsevišķās nozarēs: augļi, dārzeņi, gaļa, piens, olas, vīnogulāji, sēnes un medus)

✓ bezprocentu īstermiņa kredītus
"īslaicīga līdzekļu iztrūkuma" gadījumā

- **Finansējums abiem riska pārvaldības instrumentiem: 1,5% no ISIP (60 milj. euro)+ iespējams papildu valsts līdzfinansējums un citu instrumentu izmantošana**
- **2024. gadā vēl fonds nedarbojas, jo jāsagatavo nacionālie normatīvie akti**

Zemkopības ministrija

Lietuva – KLP SP grozījumos paredzētais modelis

Lauksaimniecības risku pārvaldības
fonds – savstarpējās palīdzības fonds
(1 500 000 *euro*)

Sējumu, augu un dzīvnieku
apdrošināšana (11 950 000 *euro*)

Savstarpējās palīdzības fonda
intervence ir papildinoša apdrošināšanas
intervencei, kas paredz kompensēt
ienākumu zudumu, kas rodas dēļ tirgus
svārstībām un citiem riskiem, ko nesedz
apdrošināšana

Daļēji dzēš polises cenu līdz 70 %:

- 1) sējumiem un stādījumiem **tikai
par sausuma un izsalšanas risku;**
- 2) dzīvniekiem infekcijas slimības –
epizootijas

*Ar valsts budžeta finansējumu dzēš
polises cenu līdz 50 % pārējiem
riskiem*

Zemkopības ministrija

Lauksaimniecības risku pārvaldības fonds – zemnieku savstarpējās palīdzības rīks

Fondu dibina
vismaz 5
dalībnieki –
aktīvs
lauksaimnieks

Aģentūras
akreditācija

Aģentūra
sludina atbalsta
kārtu

Paredzētais
atbalsts

Fondu veido:

- a) dalībnieku iemaksas;
- b) ienākumi no ieguldījumiem;
- c) atbalsta;
- d) brīvprātīgas iemaksas;
- e) citi ienākumi

Aģentūra fondam
akreditāciju piešķir
uz 10 gadiem, ja ir:

- a) konts;
- b) administrators;
- c) darbības noteikumi

Kārta izsludināta
2024.g. 02.01. –
29.03. ar
finansējumu
100 000 *euro*

Fonds var saņemt:

- a) administratīvos izdevumus līdz 200 000 *euro* dilstošā kārtībā pirmos trīs darbības gadus, t.sk. 2 darba vietām:
 - 1.gadā – 20 000 *euro*
 - 2.gadā – 18 000 *euro*
 - 3.gadā – 16 000 *euro*
- b) iemaksu sākotnējā kapitālā – 1000 *euro* par katru dalībnieku;
- c) fonda dalībniekiem ienākumu zuduma daļēja kompensācija (atbalsts līdz 70 % no iemaksa sākotnējā kapitālā + izmaksātās kompensācijas)

Zemkopības ministrija

Risku mazināšanas pasākumi Latvijā lauksaimniecībā

Zemkopības ministrija

2004.gads – valsts atbalsta risku vadības politika

Sākot ar 2004.gadu, praksē valsts ir īstenojusi un normatīvajos aktos par valsts atbalstu lauksaimniecībai un tā piešķiršanas kārtību ir nostiprinājusi risku vadības politiku ar trijiem galvenajiem valsts līdzdalības pasākumiem risku radīto zaudējumu kompensēšanā lauksaimniekiem.

Tie paredz:

- 1) privāto apdrošināšanas sabiedrību apdrošināšanas polišu iegādes daļēju subsidēšanu kā regulāru valsts iespējamo palīdzību katram ieinteresētajam produkcijas ražotājam;
- 2) valsts garantētas kompensācijas no valsts līdzekļiem neparedzētajiem gadījumiem noteiktu dzīvnieku epizootiju gadījumos;
- 3) zaudējumu kompensācijas par nelabvēlīgo laika apstākļu, dabas katastrofu un dzīvnieku slimību u. tml. notikumu radītiem zaudējumiem saskaņā ar atsevišķiem lēmumiem, ja tiek atzīts, ka valstī notikusi dabas katastrofa.

➤ **Pēc 2006. gada sausuma radītajiem zaudējumiem, lauksaimniekiem no valsts budžeta līdzekļiem izmaksāja kompensācija 36,7 milj. euro.** Izvērtējot tā brīža lauksaimniecības riska vadības sistēmu, būtiskākais secinājums bija tāds, ka esošie zaudējumu kompensācijas mehānismi **neatbilst ne valdības, ne lauksaimnieku, ne sabiedrības interesēm.**

Zemkopības ministrija

2007. gada novembris – apstiprināta koncepcija «Lauksaimniecības risku vadības politika Latvijā»*

Koncepcijā bija izstrādāti trīs risinājumu varianti:

1.variants	2.variants	3.variants
paredz valsts atbalstu tikai privāto apdrošināšanas prēmiju maksājumiem. Šis variants arī pieļauj, ka lauksaimnieku nevalstiskās organizācijas pēc savas iniciatīvas veido privātos fondus lauksaimniekiem radīto zaudējumu kompensēšanai.	paredz atbalstu apdrošināšanas prēmiju maksājumiem un kompensācijas fonda izveidei.	nosaka valsts atbalstu to zaudējumu kompensācijai, kurus radījuši nelabvēlīgi klimatiskie apstākļi, kā arī atbalstu apdrošināšanas prēmiju maksājumiem.

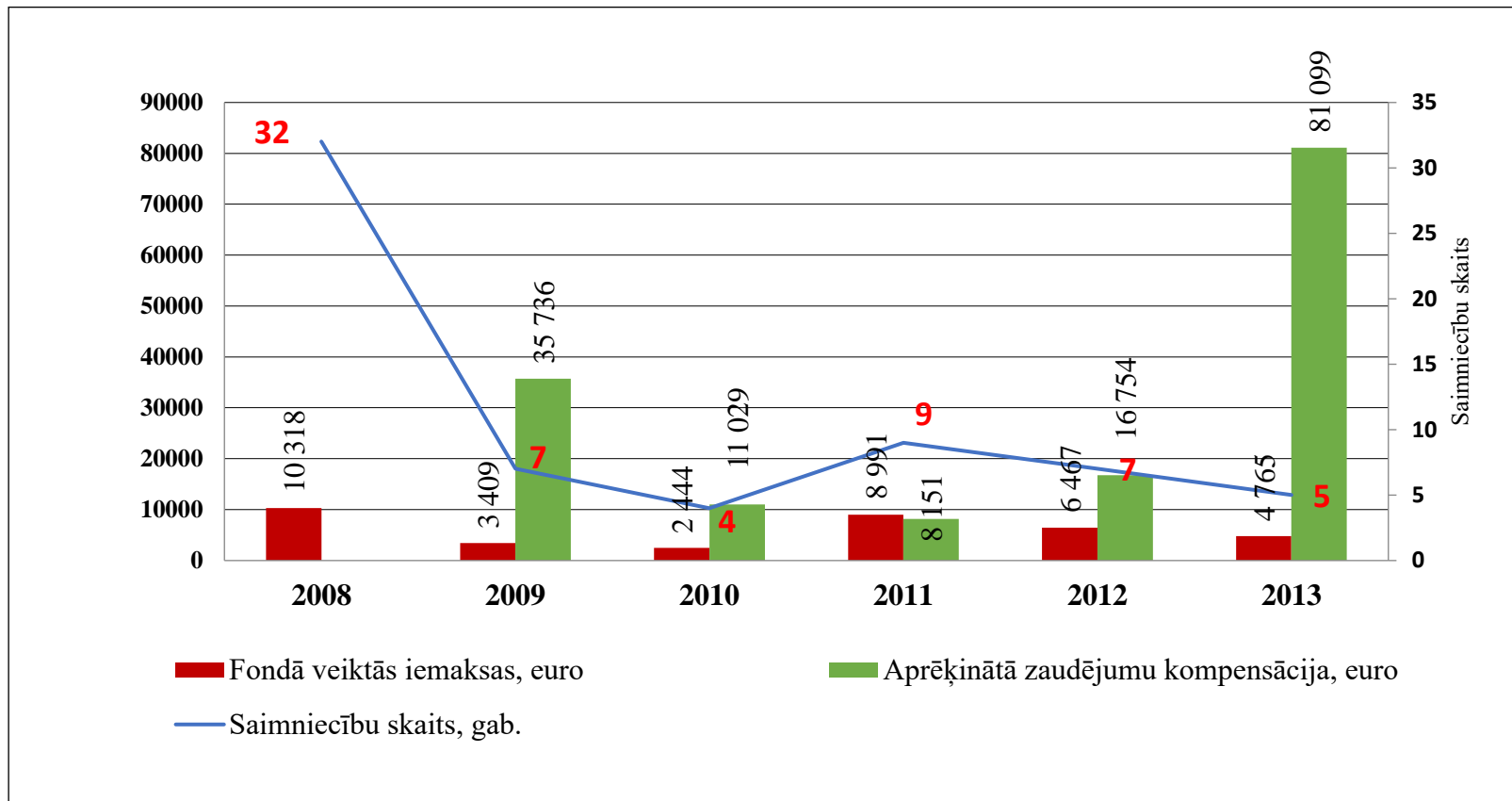
Atbalstīts 2. variants

* Ministru kabineta 2007.gada 22.novembra rīkojums Nr.729 «Par koncepciju «Lauksaimniecības risku vadības politika Latvijā»»

Zemkopības ministrija

Lauksaimniecības riska fonda darbība 2008. - 2013. gads

Fonda līdzekļi kopā:

iemaksāts 36 393 *euro*;

izmaksāts 212 721 *euro* (t.sk. 59 951 *euro* atmaksa par fondā veiktajām iemaksām);

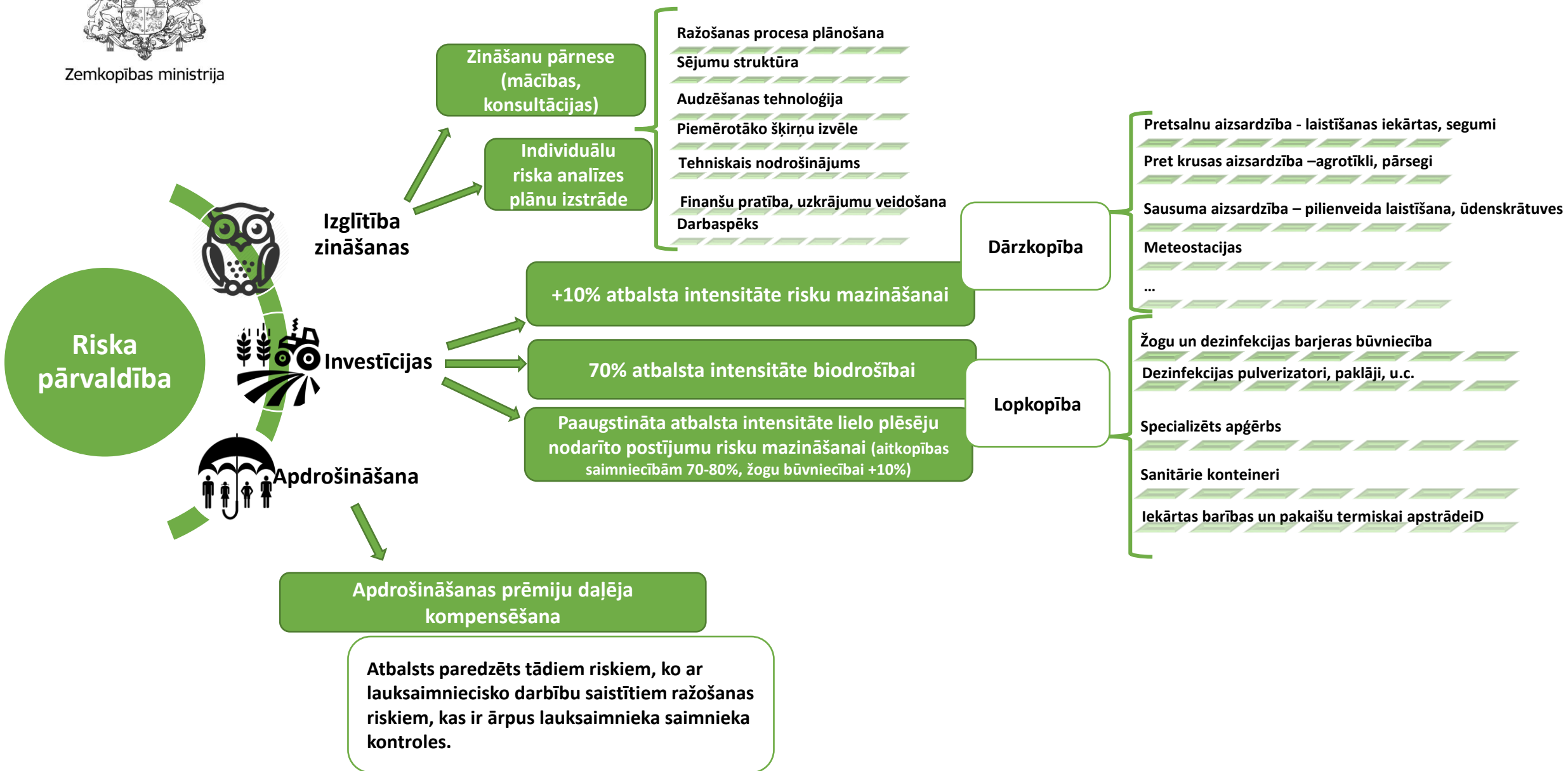
balance = - 176 328 *euro*

! Zaudējumu kompensācijas saņēmušas 7 saimniecības

RISKU PĀRVALDĪBA KLP SP 2023 - 2027

Zemkopības ministrija

Zemkopības ministrija

Dzīvnieku, sējumu un stādījumu apdrošināšanas prēmiju daļēja kompensācija

Mērķis - ir veicināt lauksaimnieku iesaistīšanos riska mazināšanā, daļēji sedzot izdevumus par apdrošināšanas prēmiju.

Atbalsta intensitāte -

līdz **50%** no prēmijas par atbalstāmajiem riskiem

Atbalstāmie riski:

- ✓ klimata riski;
- ✓ augu un dzīvnieku slimības (izņemot valsts kompensējamās), augu kaitēkļu invāzija
- ✓ uguns risks

Atbalsta likme līdz 50 €/ par 1 vienību (ha vai liellopu vienību)

Atbalsta saņemšanas nosacījumi:

- ✓ polise paredz segt zaudējumus, kas pārsniedz 20% no produkcijas apjoma;
- ✓ dzīvnieki reģistrēti LDC;
- ✓ sējumu vai stādījumu platība deklarēta ilgtspēju sekmējoša ienākumu pamatatbalsta – ISIP saņemšanai

**Jaunums 2024. gadā: 80 %
avansa maksājums**

**Pieteikšanās atbalstam līdz
1.jūlijam LAD**

Kopējais finansējums periodam 52,6 milj. € + vpf* :

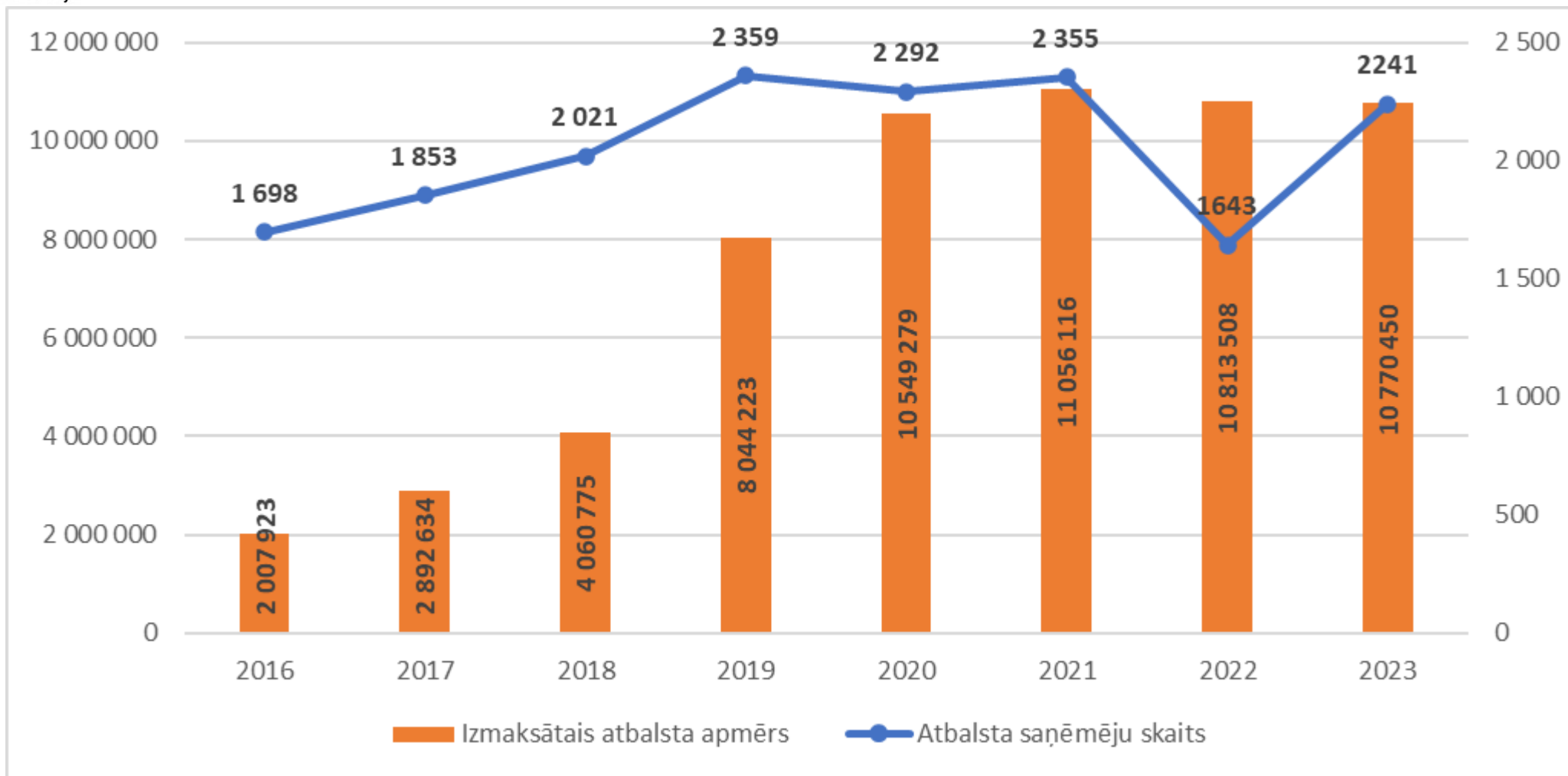
2023	2024	2025	2026	2027
2,7+6*	6,7+5*+4*	8,7+vpf	8,7+vpf	8,7+vpf

**valsts papildu finansējums*

Zemkopības ministrija

Atbalsta apdrošināšanas polišu iegādes izmaksu daļējai dzēšanai attīstība

Ārkārtas apstākļi Latvijā 2014 - 2023

Klimatiskie apstākļi

2013-2014 nelabvēlīgi labības pārziemošanas apstākļi

2017 rudens lietavas

2018 sausums (lopbarības trūkums)

2023 pavasara salnas, sausums, augusta vētra

Ģeopolitiskie apstākļi

2014 Krievijas embargo

Nemieri / ekonomiskie satricinājumi Āfrikas valstīs ap Vidusjūru

Brexit

Turcija neizsniedz atļaujas liellopu importam

2022 - 2023 Krievijas karš Ukrainā

Slimības, pandēmijas

Kopš 2014 Āfrikas cūku mēris

2020-2022 Covid-19 pandēmija

2021/2022 Putnu gripa

Zemkopības ministrii

Riska fonds lauksaimniecībā

KLP SP Regulējumā paredzēta iespēja dalībvalstīm noteikt:

- **Finansiālas iemaksām kopfondos, t.sk. segt administratīvās izmaksas par to izveidošanu.**
- **Kopfondu izveides un pārvaldīšanas noteikumus.**

76. pants

Dalībvalsts atbalsta tādu risku pārvaldības instrumentu izmantošanu, kuri lauksaimniekiem palīdz pārvaldīt ar konkrēto lauksaimniecisko darbību saistītos ražošanas un ienākumu riskus, kas ir ārpus lauksaimnieka kontroles.

19. pants

Iemaksa riska pārvaldības instrumentos

Atkāpjoties no Regulas (ES) 2021/2116 44. panta 1. punkta, dalībvalsts var nolemt, ka līdz 3 % no tiešajiem maksājumiem, kas ir maksājami lauksaimniekam, tiek novirzīti kā lauksaimnieka iemaksa riska pārvaldības instrumentā.

Dalībvalstis, kas nolemj izmantot šo noteikumu, to piemēro visiem lauksaimniekiem, kas attiecīgajā gadā saņem tiešos maksājumus.

Zemkopības ministrija

Finansējums riska fonda darbības nodrošināšanai

1. Variants - līdz 3% no tiešo maksājumu (TM) finansējuma

	2025	2026	2027
Pieejamais TM finansējums, <i>euro</i>	339 752 298	344 581 449	363 610 579
3% no TM finansējumu, <i>euro</i>	10 192 569	10 337 443	10 908 317

2. Variants - par katru LIZ noteikt papildu NĪN summu līdz 6 *euro/ha*, ko iekasē caur NĪN maksājumiem

	2025	2026	2027
LIZ kopējā platība, ha*	2 261 202	2 261 202	2 261 202
6 <i>euro/LIZ hektāru, euro</i>	13 567 212	13 567 212	13 567 212

3. Variants - finansējums gan no TM finansējuma, gan papildu NĪN maksājumu caur NĪN maksājumiem

4. Variants – finansējums riska fondā veidojas no TM saņēmēju iemaksām (6 *euro/ha*) + administratīvās izmaksas par riska fonda izveidi un uzturēšanu no TM finansējuma nodalot X %

	2021	2022	2023
TM apstiprināta LIZ platība, ha	1 760 070	1 762 484	1 763 543
6 <i>euro/LIZ hektāru, euro</i>	10 560 421	10 574 905	10 581 258

*Pēc VZD datiem par situāciju 2023.gadā

Zemkopības ministrija

Riska fonda tvērums

Zaudējumu
apmērs vismaz
20%

- Tādu nelabvēlīgu laikapstākļu, pret kuriem nav iespējams apdrošināties, izraisītiem zaudējumiem
- Tādiem zaudējumiem, pret kuriem nav iespējams dzīvniekus apdrošināt
- Tirgus svārstību zaudējumiem
- Bioloģiskās produkcijas piesārņojuma izraisītiem zaudējumiem (biškopjiem, augļkopjiem un dārzkopjiem, augkopjiem)
- NVO finansējumam

76.pants

Dalībvalstis nodrošina, ka ar atbalstu sedz vienīgi tādus **zaudējumus**, kuri pārsniedz sliekšņvērtību, proti, **vismaz 20 % no lauksaimnieka gada vidējās produkcijas vai ienākumiem iepriekšējo triju gadu laikposmā** vai no trīsgadu vidējās vērtības iepriekšējo piecu gadu laikposmā, no kura izslēgti augstākā un zemākā rādītāja gadi. Nozariskie ražošanas riska pārvaldības instrumenti aprēķina zaudējumus vai nu saimniecības līmenī, vai saimniecības darbības līmenī attiecīgajā nozarē.

Zemkopības ministrija

Lauksaimniecības un lauku attīstības likums

4.pants. Lauksaimniecības un lauku attīstības politikas īstenošanas pamatprincipi un veidi

(1) Lauksaimniecības un lauku attīstības politikas īstenošanas pamatprincipi ir šādi:

1) reģionu un nozaru īpatnību ievērošana;

2) valsts un ārvalstu, kā arī fizisko un juridisko personu ieguldījumi, kas veicina lauksaimnieciskās ražošanas racionālu attīstību, ražošanas faktoru optimālu izmantošanu un lauku vides saglabāšanu, nodrošina lauksaimniecības produktu ražotājiem ienākumu un tirgus cenu atbalstu un sekmē lauku atbalsta un strukturālo pasākumu attīstību.

(2) Lauksaimniecības un lauku attīstības politikas īstenošanas veidi ir šādi:

1) valsts un Eiropas Savienības atbalsts;

2) kredītu un nodokļu politika;

2¹) risku vadības politika;

3) tirgus intervence;

4) *(izslēgts ar [05.05.2022. likumu](#));*

5) ārējās tirdzniecības režīma piemērošana;

6) ražotāju grupu, ražotāju organizāciju, ražotāju organizāciju apvienību un starpnozaru organizāciju atzīšana, darbības uzraudzība un atbalstīšana;

7) citi veidi, kas izriet no Latvijas starptautiskajām saistībām.

Zemkopības ministrija

Lauksaimniecības un lauku attīstības likums

12.¹ pants. Lauksaimniecības risku vadība

- (1) Lauksaimniecības risku vadība nodrošina efektīvu sistēmu lauksaimniecības ražošanas risku radīto zaudējumu kompensēšanai.
- (2) Kārtību, kādā tiek administrēts un uzraudzīts lauksaimniecības risku fonds, kā arī kārtību, kādā tiek veiktas iemaksas šajā fondā un no tā izmaksātas kompensācijas, nosaka Ministru kabinets.

Zemkopības ministrija

Paldies par uzmanību!

Zemkopības ministrija
Republikas laukums 2, Rīga, LV-1981

www.zm.gov.lv

Twitter: https://twitter.com/Zemkopibas_min

Facebook: <https://www.facebook.com/Zemkopibasministrija/>

Instagram: https://www.instagram.com/zemkopibas_ministrija/

Zemkopības ministrija

